

Inhoud

17 jaar NEM meetnetten
gekenmerkt door groei

Zeetrekellingen in het NEM

Living Planet Indicatoren
Noordzee, Wadden & Delta
in de maak

Trends in biodiversiteits-
graadmeters

Rekenen aan de fenologie/
vliegtijd van dagvlinders

Eerste resultaten van de
Vleermuis Transect Tellingen

Honderd miljoen waarnemingen
in de NDFF

Trim in een nieuwe(R) jas

Nestkaarten en slaapplaatsen
met provinciale mede-
financiering

MAS-gegevens meegenomen
bij broedvogeltrends

17 jaar NEM meetnetten gekenmerkt door groei

In het 17-jarig bestaan van het NEM is er nogal wat veranderd. De verantwoordelijkheden voor natuurbeleid en -monitoring zijn verschoven, meetdoelen zijn gewijzigd, meetprogramma's zijn gestart, gewijzigd of gestopt, en de technische mogelijkheden en hulpmiddelen bij zowel veldwerk als verwerking van data zijn steeds groter geworden. Maar wat vooral opvalt is dat het NEM in al die jaren is blijven groeien en – afgemeten aan het behalen van de meetdoelen – steeds beter functioneert. Hoewel het NEM primair landelijke meetdoelen bedient, levert het ook op provinciaal niveau veel relevante informatie.

Wijzigingen in de organisatie

Na een aanloop in 1998 werd in 1999 het NEM convenant officieel ondertekend door diverse overheidspartijen. Het doel van dit convenant was om te komen tot een betere afstemming van vraag en aanbod van de monitoring van natuur. Meetdoelen waren en zijn daarbij nog steeds richtinggevend, maar daarbij is wel sprake van een accentverschuiving van landelijke doelen (waaronder

'aandachtssoorten' en 'ecologische kwaliteit multifunctionele gebieden') naar internationale verplichtingen (zoals de Europese VR en HR: Vogel richtlijn en Habitatrichtlijn, het TMAP-verdrag voor de Waddenzee en de CBD: Convention on Biological Diversity).

Bij de start van het NEM waren drie inmiddels niet meer bestaande ministeries (LNV, VROM en V&W), provincies en enkele zelfstandige overheidsorganisaties betrokken. De NEM projecten werden voornamelijk vanuit de rijksoverheid gefinancierd, maar wel vanuit verschillende partijen met ieder eigen verantwoordelijkheden. Door ministeriële herschikkingen van het natuurbeleid zijn de verantwoordelijkheden bij de rijksoverheid meer en meer terecht gekomen bij het huidige ministerie van EZ. Tevens is door decentralisatie een flink deel van de verantwoordelijkheden doorgeschoven naar provincies. Het NEM-budget is nog steeds voornamelijk afkomstig van de rijksoverheid, voornamelijk van EZ, en wordt ook nog steeds vooral ingezet voor projecten die bijdragen aan het voldoen aan

Roodkeelduiker, een soort van de Noordzee die in het NEM gevolgd gaat worden

Fotografie: Hollandse-Hoogte

Om het milieu te sparen willen we graag meer nieuwsbrieven digitaal verspreiden. Wanneer u deze nieuwsbrief voortaan alleen nog digitaal wil ontvangen, wordt u verzocht dit aan de redactie door te geven onder vermelding van uw e-mailadres of uw adresgegevens door te geven via www.netwerkecologischemonitoring.nl.

de internationale monitoringverplichtingen. Ook de kosten van de inzet van CBS en de WOT voor landelijke natuurstatistiek en -rapportages worden voornamelijk door EZ gedragen.

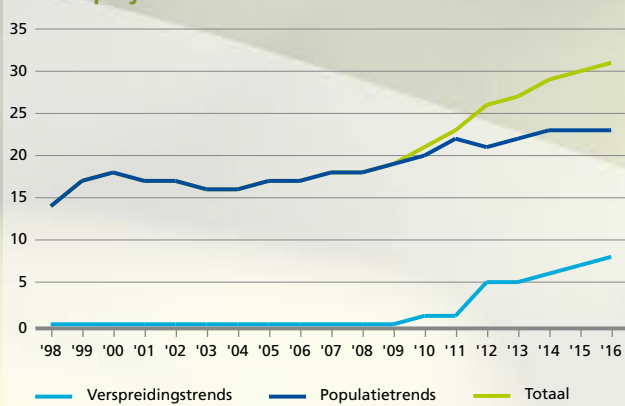
Wijzigingen in het meetprogramma

Het CBS, dat al die jaren de kwaliteitsbeoordeling en inhoudelijke aansturing (samen met PGO's) van de monitoring heeft gedaan en de gegevens heeft geanalyseerd, vermeldde in de eerste kwaliteitsrapportage (CBS, 1999) voor het jaar 1998 14 projecten, vrijwel geheel gericht op het bepalen van populatietrends. Anno 2016 is dat aantal opgelopen tot 31 projecten (zie figuur), gebundeld in meetprogramma's voor 17 soortgroepen. Naast aantalstrends worden inmiddels ook veel verspreidingstrends berekend. En de groei is er nog niet uit, want er zijn gevorderde plannen om ook meer met mariene gegevens te gaan doen (zie de artikelen over zeetrekellingen en LPI Noordzee en Wadden in deze nieuwsbrief). Die sterke groei, bij vrijwel gelijkblijvende personele inzet, was mogelijk dankzij vergaande automatisering en standaardisatie (zie het artikel over 'TRIM in R' elders in deze nieuwsbrief), ontwikkeling van nieuwe (statistische) methoden, een constructieve samenwerking met de particuliere gegevensbeherende organisatie's (PGO's; zie colofon) en een goede antenne voor de (beleids-)omgeving. Niet alleen het aantal, maar ook de kwaliteit van de meetprogramma's en de hoeveelheid output per programma is aanzienlijk toegenomen. En de laatste jaren zijn naast landelijke trends voor veel soorten nu ook provinciale trends en/of trends per Natura 2000-gebied beschikbaar.

Herkansingen voor projecten

Enkele projecten, bijvoorbeeld flora-aandachtsoorten, braakballen en zomertellingen van vleermuizen, zijn na enkele jaren gestopt vanwege het geringe zicht op betrouwbare output. Het project braakballen is later echter weer opgepakt, omdat met een nieuw ontwik-

Aantal projecten in het NEM

kelde statistische methode de gegevens daarvan tóch bruikbaar bleken; niet voor populatietrends, maar wél voor verspreidingstrends (zie de artikeltjes over 'trefkansmodellen' in vorige NEM-nieuwsbrieven). En de voor aandachtsoorten verzamelde informatie wordt óók al hergebruikt bij het berekenen van verspreidingstrends voor de flora.

Technische ontwikkelingen

Ook technische ontwikkelingen hebben veel mogelijk gemaakt. Zo zijn onderwatermicrofoons bruikbaar gebleken bij monitoring van amfibieën, maakten geavanceerde batdetectoren het mogelijk om opnieuw zomertellingen van vleermuizen uit te voeren (zie elders in deze nieuwsbrief), maakte de ontwikkeling van environmental-dna detectie het mogelijk om relatief goedkoop en betrouwbaar o.a. de verspreiding van zoetwatervissen te monitoren en veranderde de invoer van gegevens via formulieren naar invoer via portals en apps. Verrassend genoeg hebben invoerportals niet of nauwelijks geleid tot duidelijk lagere kosten per meetprogramma of meer output. Wél maken zij het voor tellers makkelijker om gegevens te leveren en overzichten te bekijken van door henzelf ingevoerde gegevens. Dit heeft mogelijk ook een positief effect op het aantal tellers en in ieder geval dragen portals bij aan kwaliteitsverbetering van de gegevens, doordat bij invoer al allerlei zaken direct gecontroleerd worden.

Kwaliteitsverbetering

Aan kwaliteitsverbetering wordt overigens doorlopend gewerkt. Zo is afgelopen jaar het BMP uitgebreid met MAS-gegevens en is het vlindermeetnet methodologisch onder de loep genomen (zie elders in deze nieuwsbrief). Ook volwassen NEM-meetnetten blijken dus nog te kunnen groeien.

Tom van der Meij (CBS)

Fotograaf: Tom van der Meij

Braakballen pluizen: in ere hersteld t.b.v. trend in verspreiding van muizen

Zeetrektingen in het NEM

Met het NEM kunnen we voor de meeste beleidsrelevante soorten goed volgen wat er vanaf de duinen en andere zeeeringen landinwaarts gebeurt. Maar Nederland is groter. Ongeveer 60% van de oppervlakte van ons land bestaat uit zee. En ook over die zeenatuur moet worden gerapporteerd. Zowel de rapportages in het kader van de Vogelrichtlijn als de Habitatrichtlijn en logischerwijs de Kaderrichtlijn Mariene Strategie vragen informatie over de ontwikkelingen van soorten op zee. Het gaat vooral over mariene benthos (op de zeebodem levende organismen), zeezoogdieren en overwinterende en doortrekkende water/zeevogels. Voor die laatste soortgroep hebben Sovon en CBS gekeken of de tellingen die worden uitgevoerd door de zeetrekters kunnen worden gebruikt om het aantalverloop in de kustzone te bepalen. Dat blijkt inderdaad mogelijk, met name voor soorten die in voldoende aantallen langs de kust voorkomen.

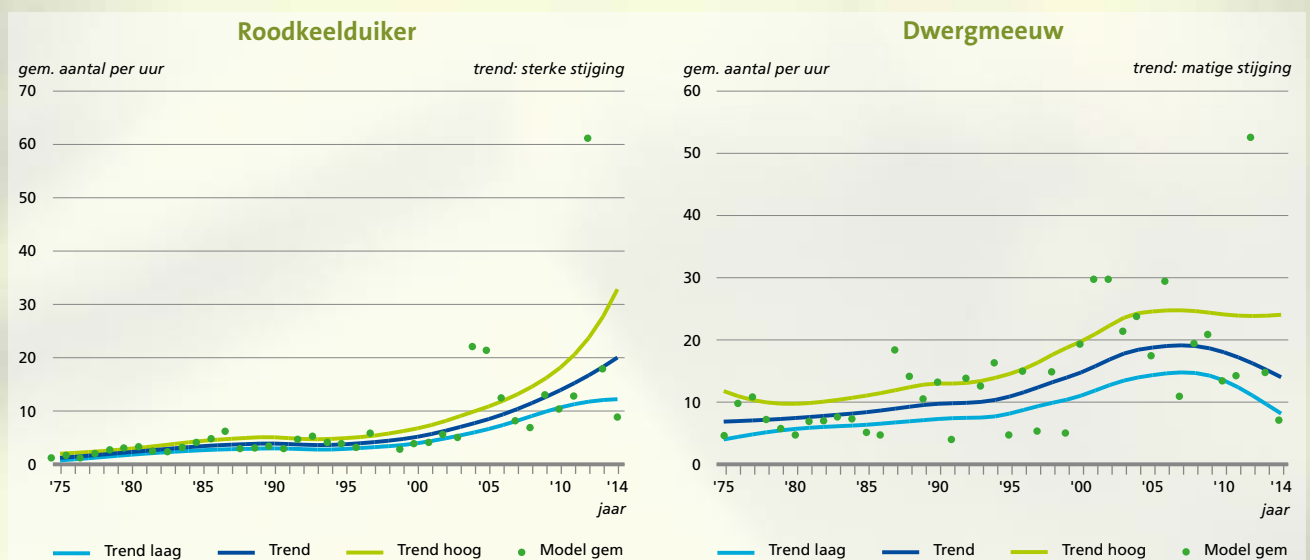
Langs de Nederlandse kust wordt al sinds de zeventiger jaren op een twintigtal telposten intensief geteld. Deze tellingen worden gecoördineerd door de Nederlandse Zeevogelgroep / Club van Zeetrekwaarnemers (NZG/CvZ). De resultaten worden verzameld in Trekten.org en doorgeleverd aan Sovon. De tellingen zijn systematisch opgezet, zodat behalve de waargenomen aantallen per soort ook veel informatie wordt vastgelegd over de telomstandigheden, zoals het tijdstip van tellen, de duur van de telling, de windrichting, het zicht en de bedekking met wolken. Gemiddeld worden jaarlijks ca.

Fotografie: Hollandse-Hoogte

3 000 tellingen doorgegeven. Twee veel geziene soorten tijdens die tellingen zijn de roodkeelduiker en de dwergmeeuw. Voor deze soorten kunnen goede trends berekend worden (zie figuur), die zijn gecorrigeerd voor vertekeningen als gevolg van verschillen in telomstandigheden. Beide soorten blijken t.o.v. de zeventiger jaren te zijn toegenomen. Voor de minder talrijke soorten zijn de trendberekeningen vaak minder betrouwbaar. Voor een aantal soorten zijn het echter de beste gegevens die beschikbaar zijn. Voor andere soorten zullen de resultaten gecombineerd worden met de resultaten van de vliegtuigtellingen boven de Noordzee om een zo goed mogelijk beeld te krijgen van ontwikkelingen in de hele populatie.

Leo Soldaat (CBS) en Menno Hornman (Sovon)

Living Planet Indicatoren Noordzee, Wadden & Delta in de maak

In navolging van de mondiale Living Planet Index (LPI) van het Wereld Natuur Fonds (WNF) is in 2015 het Living Planet Index Nederland rapport gepubliceerd. Deze

Nederlandse LPI is samengesteld door het CBS, in samenwerking met de Nederlandse tak van het WNF, Naturalis en de Nederlandse soortenorganisaties. De indicatoren

zijn tevens gepubliceerd op het Compendium voor de Leefomgeving (CLO). De LPI is grotendeels gebaseerd op NEM gegevens en geeft de gemiddelde veranderingen weer in de populatieomvang van een groot aantal soorten dieren (zoogdieren, vogels, reptielen, amfibieën en vissen), zowel landelijk als in verschillende leefomgevingen op het land (o.a. agrarisch gebied, bossen, open natuurgebieden) en in zoet water en moeras (zie CLO en de vorige nieuwsbrief). Ook gaat het rapport in op de oorzaken van veranderingen.

Met het uitkomen van het rapport en de publicatie op het CLO was een veelgehoorde 'klacht' dat in deze versie een LPI voor Wadden en Delta ontbrak, beide (inter-)nationaal belangrijke natuurgebieden waar ook veel om te doen is. De reden hiervan was dat de benodigde gegevens nog niet op korte termijn ontsloten waren. Direct na het uitkomen van het Living Planet rapport heeft het betrokken team het besluit genomen om voor het nieuwe rapport, dat in het najaar van 2017 moet uitkomen, de focus meer op deze gebieden te leggen, inclusief de Noordzeekust. Daarnaast zal voor

het nieuwe Living Planet rapport een verbeterde LPI marien ontwikkeld worden, waarin meer gegevens worden opgenomen, waaronder die van benthos en zeevogels, waarbij data van onderzoeksinstituten en van het NEM gecombineerd zullen worden.

Voor de LPI Wadden en Delta zijn er veel relevante data van de verschillende onderzoeksinstituten (NIOZ, IMARES, NIOO etc.) maar ook van vrijwilligers (o.a. Stichting Anemoon) voorhanden. Hetzelfde geldt ook voor de LPI Noordzee. Al deze data zijn nog niet eerder voor een algemeen overzicht bij elkaar gebracht. Het opschonen en bewerken van de data vergt specifieke kennis en veel uitzoekwerk. Daarom heeft het NIOZ van het WNF de opdracht gekregen om deze taak op zich te nemen. De eerste stap is om alle beschikbare databestanden te ontsluiten en te beoordelen op relevantie en geschiktheid om in de LPI op te nemen. Dat moet in het najaar van 2016 gebeuren, zodat begin 2017 gestart kan worden met het maken van de nieuwe 'zoute' LPI-indicatoren.

Martin Poot (CBS)

Trends in biodiversiteitsgraadmeters

Een belangrijke toepassing van de cijfers uit het NEM zijn biodiversiteitsgraadmeters. De trends van afzonderlijke soorten worden dan statistisch gecombineerd tot een trend voor een hele groep soorten: een Multi-Species Indicator (MSI). Bekende voorbeelden zijn de Living Planet Index van het Wereld Natuur Fonds, en de Farmland Bird Index van de EU. Veel Nederlandse MSI's

het vaststellen van de ontwikkelingen in de biodiversiteit in een land, een provincie of een gebied. Een graadmeter wordt een stuk bruikbaar wanneer bekend is of een geconstateerde trend statistisch significant is. Maar helaas is er geen standaardmethode beschikbaar om trends in MSI's te beoordelen. Het CBS heeft daarom zelf een methode ontwikkeld waarmee

graadmeters kunnen worden beoordeeld in termen als 'sterke toename', 'stabiel' of 'matige afname'. Toegepast op de gecombineerde trends van alle amfibieën in Nederland wordt bijvoorbeeld geconstateerd dat er in de laatste tien jaar sprake is van een *matige afname* (linker figuur). Deze afname komt blijkbaar geheel op het conto van de vuursalamander, want zonder

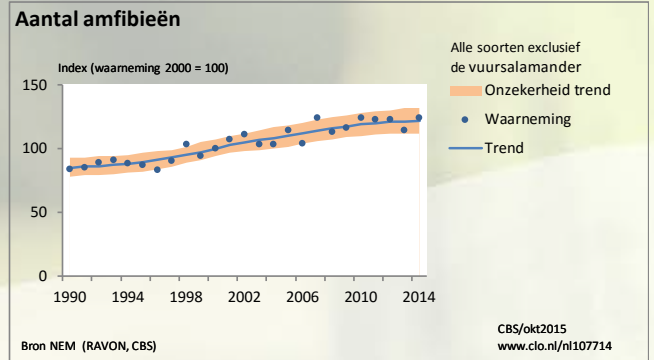
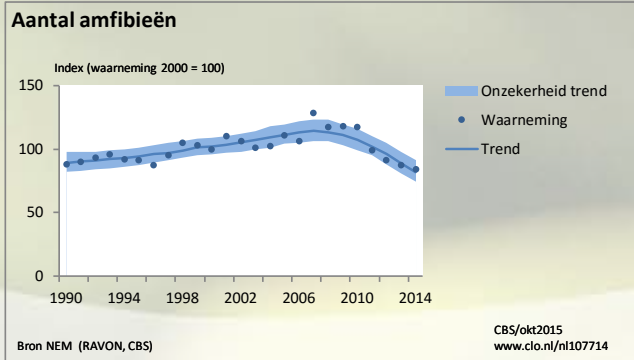
deze soort is er sprake van een *matige toename* (rechter figuur). Iedereen die de beschikking heeft over het populaire (en gratis) statistische programma R, kan de

Vuursalamander

Fotograaf: Jelger Herder

op basis van NEM-cijfers zijn te vinden op het Compendium voor de Leefomgeving. Deze graadmeters helpen onderzoekers, beleidsmakers en natuurbeheerders bij

methode toepassen op eigen indexreeksen van soorten en de bijbehorende standaardfouten. Een R-script met de naam "MSI-tool" is te downloaden op de website van het CBS:

<https://www.cbs.nl/nl-nl/maatschappij/natuur-en-milieu/indexen-en-trends--trim--/msi-tool>

Leo Soldaat (CBS)

Rekenen aan de fenologie/vliegtijd van dagvlinders

CBS heeft een vergelijking gedaan tussen twee berekeningswijzen voor de fenologie/vliegtijd van dagvlinders om daarmee tot jaarcijfers van dagvlinders te komen. Het gaat om de recent beschikbaar gekomen, zogenaamde regional GAM-methode en de lineaire interpolatiemethode zoals die al lang in het NEM-vlindermeetnet door het CBS wordt uitgevoerd. Vraag was of er een vernieuwing noodzakelijk is bij de berekening van de nationale trendberekening bij dagvlinders. GAM staat voor Generalized Additive Modeling en is een geavanceerde statistische techniek die een vloeiende curve berekent door een set punten, in dit geval het aantal vlinders tegen de tijd binnen een jaar. De uitkomst is ook wel te vergelijken met het berekenen van een lopend gemiddelde.

Daarom is een belangrijk eerste onderdeel van Papilio het filteren van telroutes die goed genoeg geteld zijn aan de hand van soortspecifieke criteria voor telinspanning. Omdat vliegtijden tussen soorten verschillen, kan een telroute voor de ene soort voldoende vaak gelopen zijn, maar voor een andere soort in datzelfde jaar onvoldoende. Het tweede onderdeel van Papilio voert vervolgens de berekening van jaarcijfers per soort per meetroute uit. Hierbij is het belangrijkste principe dat van datum tot datum het aantal getelde vlinders van twee opeenvolgende telrondes wordt gemiddeld en vermenigvuldigd met het aantal dagen (cf. Rothery & Roy 2001). De uitkomst is een aantal vlinderdagen (aantal vlinders * dagen), die vervolgens voor de betreffende meetroute en soort worden gesommeerd tot het jaar-

Een jaarcijfer bij dagvlinders wordt bepaald aan de hand van een combinatie van de aantallen en de totale vliegtijd in een zomerhalfjaar. Bij sommige soorten kan er sprake zijn van meerdere generaties. In de situatie dat een individuele telroute iedere dag van het jaar geteld zou zijn, zou een jaarcijfer van een soort simpel gezegd de som van alle dagaantallen vlinders gedurende het gehele seizoen zijn. Aangezien de tellingen van vlinders niet elke dag plaats vinden (het streven is één maal per week), is hetzelfde te bereiken door de oppervlakte te bepalen onder de curve van de grafiek waarbij het aantal is uitgezet tegen de datum.

De huidige jaarcijferbepaling vindt volgens het principe van een lineaire interpolatie plaats met een CBS-programma dat heel toepasselijk 'Papilio' heet. Het zal duidelijk zijn dat hoe minder er geteld is, des te onnauwkeuriger een jaarcijfer zal zijn.

Heideblauwtje

Fotograaf: Tom van der Meij

cijfer in dat jaar. Deze jaarcijfers zijn de basis voor de nationale jaarindexen.

Recentelijk is de regional GAM-methode (Dennis *et al.* 2013) goed uitgewerkt voor vlinderdata beschikbaar gekomen met een bijbehorend script in het statistisch programma R (Schmucki *et al.* 2015). Het voordeel van de GAM-methode zou kunnen zijn dat in principe alle telroute * jaar combinaties mee gaan, zo lang de GAM tot een rekenuitkomst of convergentie komt. Hoe meer gegevens gebruikt kunnen worden des te beter, dus zeker een reden om de proef op de som te nemen. Bij een analyse waarbij de door Papilio criteria afgekeurde telroute * jaar combinaties werden meegenomen, bleek echter dat er voor een aantal soorten extreme en evident onbetrouwbare GAM-uitkomsten ontstaan. Bij de analyse van de dataset van telroutes die door Papilio waren goedgekeurd, bleek dat de overeenkomst tussen de jaarcijfers van de twee berekeningsmethoden het grootst was. De lineair interpolatietechniek zoals al jaren door het CBS gebruikt, blijkt daarmee robuuster

en betrouwbaarder te zijn en is er voorlopig geen reden om de fenologieberekening voor de jaarcijfers aan te passen.

Martin Poot (CBS)

Literatuur

Dennis, E.B., Freeman, S.N., Brereton, T. & Roy, D.B. (2013). Indexing butterfly abundance whilst accounting for missing counts and variability in seasonal pattern. *Methods in Ecology and Evolution*, 4, 637–645.
Rothery, P. & Roy, D. B. (2001). Application of generalized additive models to butterfly transect count data. *Journal of Applied Statistics*, 28, 897–909.
Schmucki R, G Pe'er, D.B Roy, C Stefanescu, CAM Van Swaay, T.H Oliver, M Kuussaari, A van Strien, L Ries, J Settele, M Musche, J Carnicer, O Schweiger, T Brereton, J Heliölä, A Harpke, E Kühn, R Julliard. (2015). A Regionally informed abundance index for supporting integrative analyses across butterfly monitoring schemes. *Journal of Applied Ecology* 53, pp 501–510.

Eerste resultaten van de Vleermuis Transect Tellingen

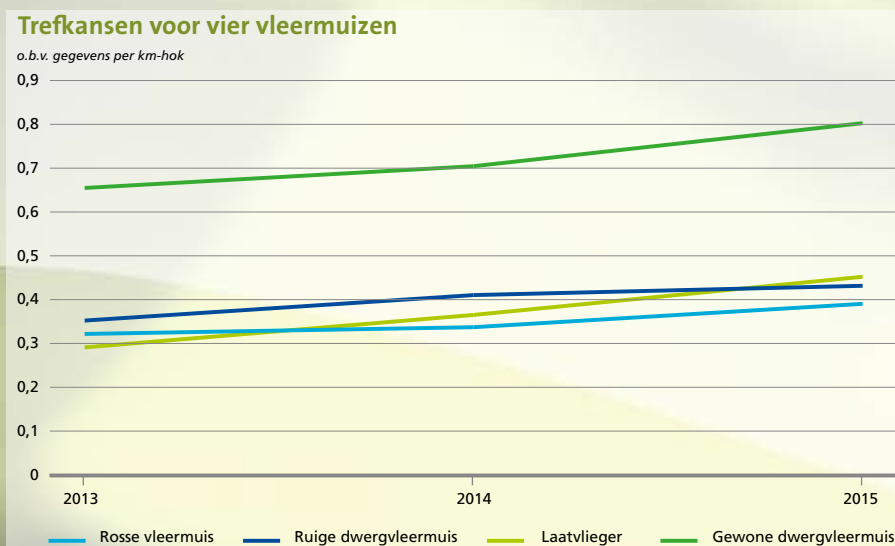
In de zomer van 2013 werden de eerste waarnemingen verricht in het nieuwe meetnet Vleermuis Transecttellingen (NEM-VTT). Sindsdien wordt dit meetnet geleidelijk over het hele land uitgerold. Uitgangspunt is automatische detectie en opname van vleermuisgeluiden tijdens het rijden van transecten met de auto en computerondersteunde determinatie van de geluiden achteraf. Momenteel worden de waarnemingen van het vierde jaar uitgewerkt en zijn van de afgelopen drie jaar zoveel gegevens beschikbaar dat we daarmee kunnen uitzoeken wat de beste manier is om de gegevens te analyseren.

Een inventarisatie van de beschikbare gegevens laat zien dat dit meetnet vooralsnog aan de verwachtingen voldoet. De vier soorten waarvoor dit meetnet populatietrends op moet leveren zijn ruim vertegenwoordigd. Met name de in Nederland meest algemene soort: de gewone dwergvleermuis wordt veel waargenomen (ca. 14 000 keer). Laatvlieger en rosse vleermuis werden ca. 1 800 keer waargenomen en ruige dwergvleermuis en overig ca. 1 100 keer. Het meetnet bestaat inmiddels uit zo'n 50 transecten die gezamenlijk 10 000 waarnemingen per jaar leveren, verspreid over méér dan 1 500 kilometerhokken in het hele land.

Ook het herhaald rijden van de transecten blijkt zinvol. Op basis daarvan kan per soort per jaar een trefkans worden berekend

die op zijn beurt weer gebruikt kan worden bij trendanalyses. De met de huidige gegevens berekende trefkans zijn hoog genoeg voor berekening van trends (zie figuur). Voor de gewone dwergvleermuis liggen ze zelfs erg hoog: rond 0,7 oftewel 70%. Voor verdere trendberekeningen moet nog wel e.e.a. uitgezocht, bijvoorbeeld het meest optimale niveau voor 'plotgrootte': kilometerhokken, uurhokken of een bepaald aantal kilometers aan weglengte, en ook welke factoren van invloed zijn op de trefkans, zodat bij analyse daarmee rekening kan worden gehouden. Komend jaar zullen CBS en Zoogdiervereniging daar hard aan verder werken. Een langere tijdreeks helpt uiteraard ook. Dankzij enthousiaste vrijwilligers wordt ook dáár hard aan gewerkt.

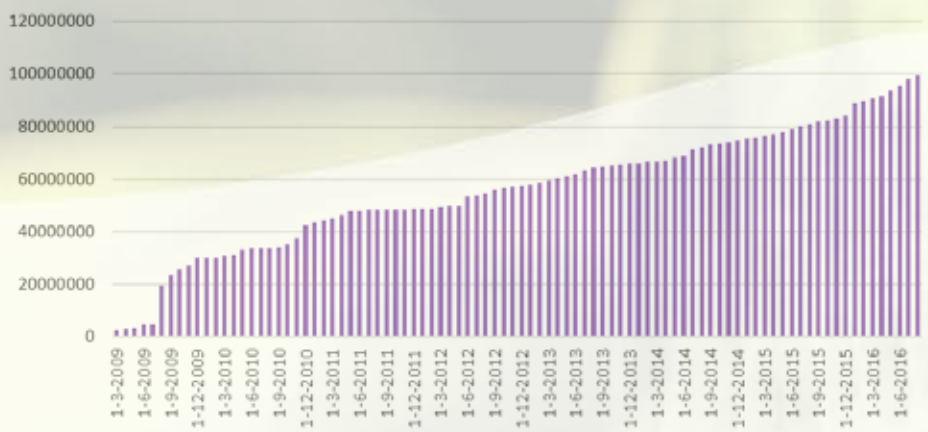
Tom van der Meij (CBS) en Marcel Schillemans (Zoogdiervereniging)

Honderd miljoen waarnemingen in de NDFF

Honderd miljoen uniform gevalideerde waarnemingen in de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Dát is het resultaat van tien jaar werk en inzet van heel veel vrijwilligers en organisaties. Een fantastische prestatie die waarnemers, validatoren, provincies, waterschappen, terreinbeherende organisaties en PGO's samen hebben behaald. Dat moest natuurlijk gevierd worden dus op 7 oktober zette de NDFF de waarnemer van de honderd miljoenste waarneming en de validator in het zonnetje. Het was een leuke middag beginnend met korte presentaties van de PGO's over het belang van vrijwilligers. De honderd miljoenste waarneming bleek Wimpermos te zijn, een zeldzame korstmoss.

Verloop aantal waarnemingen in de NDFF

Al met al een leerzame en inspirerende middag met ruim 150 aanwezigen in dierenpark Amersfoort.

Dries Oomen (Natuurloket)

Trim in een nieuwe(R) jas

Bij de berekening van aantalstrends wordt al sinds jaar en dag veel gebruik gemaakt van het computerprogramma TRIM (Trends and Indices for Monitoring data). De eerste versie van dit programma werd circa 25 jaar geleden ontwikkeld binnen het CBS door Jeroen Pannekoek en Arco van Strien en is helemaal toegespitst op het analyseren van aantalsgegevens van natuurmonitoring. Het bundelt een aantal statistische modellen en -toetsen die afzonderlijk grotendeels ook wel beschikbaar zijn in andere statistische pakketten. De integratie daarvan in één gebruikersvriendelijk programma maakte de analyse van natuurgegevens echter aanzienlijk makkelijker en sneller. TRIM werd als freeware beschikbaar gesteld voor de 'buitenwereld' en heeft in de loop van de jaren dan ook wereldwijd vele gebruikers gekregen. TRIM is echter geschreven in een inmiddels verouderde programmeertaal en wordt daarom niet meer actief onderhouden. In de wereld van universiteiten en onderzoekscentra

wordt de laatste jaren echter hoe langer hoe meer het krachtige statistisch programma R gebruikt. R is open source software en wordt door diezelfde wereld ook steeds verder doorontwikkeld. Om in die stroom van ontwikkeling mee te kunnen gaan wordt binnen het CBS daarom een R-versie van TRIM ontwikkeld. Deze zal eind 2016 of begin 2017 als package onder R beschikbaar komen en biedt dan dezelfde gemakkelijke verwerkingsmogelijkheden en in- en output als het oude TRIM. Het open-source karakter zal ook doorontwikkeling en toevoeging van nieuwe functionaliteit mogelijk maken, waardoor TRIM er weer vele jaren tegen kan. Het package zal te vinden zijn via CRAN (Comprehensive R Archive Network), het moment waarop het package beschikbaar komt zal aangekondigd worden op de NEM website (www.netwerk-ecologischemonitoring.nl).

Tom van der Meij en Adriaan Gmelig Meyling (CBS)

Nestkaarten en slaappleaatsen met provinciale medefinanciering

De NEM projecten Nestkaarten en slaappleaatsen worden met ingang van dit jaar medegefinancierd door de provincies. Het Meetnet Slaappleaatsen is in 2010 gestart en volgt 19 vogelsoorten in de Natura 2000-gebieden die volgens de aanwijzingsbesluiten voor deze soorten een functie hebben als slaappleaats. Omdat slechts voor 4 soorten daarbij een landelijke doelstelling geldt, is met ingang van 2016 de bijdrage van het ministerie van EZ aan dit meetnet verminderd. De provincies, verantwoordelijk voor de Natura 2000-gebieden, financieren het grootste deel.

Ook bij het meetnet Nestkaarten is sprake van een gedeelde verantwoordelijkheid van rijk en provincies. Voor 20 van de 43 gevolgde soorten geldt dat het broedsucces daarvan gevolgd dient te worden in het kader van de trilaterale afspraken over de Waddenzee (TMAP). Voor de overige meetdoelen (o.a. kwaliteit agrarisch gebied, natuurgraadmeters) staan vooral provincies aan de lat. Voor het meetnet nestkaarten is daarom met ingang van 2016 gekozen voor een 50/50 verdeling van de financiering.

MAS-gegevens meegenomen bij broedvogeltrends

Het volgen van broedvogels in relatief soortenarm agrarisch gebied is voor vogelaars over het algemeen niet erg aantrekkelijk, vooral niet als dat dient te gebeuren via de arbeidsintensieve methode van de territoriumkartering (BMP). Om de relatief lage teldekking van de broedvogelmonitoring in open akker- en grasland te vergroten is enkele jaren geleden het 'Meetnet Agrarische Soorten' gestart, dat een alternatieve inventarisatiemethode biedt, uitgaande van punttellingen. Hierdoor zijn boerenlandvogels met minder inspanning per meetpunt op een groot aantal meetpunten te tellen. Bij controle van de kwaliteit van de gegevens en het onderzoek naar hoe deze gecombineerd kunnen worden met de territoriumkarteringen bleek wél dat waarnemerswisselingen een grote invloed hebben op de resultaten. Bij trendanalyse worden bestaande meetpunten na een waarnemerswisseling daarom beschouwd als nieuw onafhankelijk meetpunt. Waarnemerswisselingen dienen dan ook zoveel mogelijk te worden voorkomen. Dit voorjaar zijn van acht soorten de MAS tellingen meegenomen in de trendanalyses. Komende tijd zal worden uitgezocht in hoeverre van méér soorten de gegevens kunnen worden meegenomen.

Fotograaf: Tom van der Meij

Gele kwikstaart, één van de acht weidevogels uit het MAS

Colofon

Nieuwsbrief en NEM

De nieuwsbrief NEM is een uitgave van het Netwerk Ecologische Monitoring. Het NEM is een samenwerkingsverband van overheden ten behoeve van de inwinning van natuurgegevens voor beleid. Partners in het NEM zijn de ministeries van EZ en IenM (Rijkswaterstaat), PBL, CBS en provincies.

PGO's die gegevens verzamelen voor het NEM:

Anemoon (mariene organismen; weekdieren)
BLWG (korstmossen en geel schorpioenmos)
De Vlinderstichting (dagvlinders, libellen)
EIS (diverse insecten)
FLORON (planten)
NMV (paddenstoelen)
RAVON (reptielen, amfibieën en vissen)
Sovon (vogels)
Zoogdiervereniging (zoogdieren, incl. vleermuizen)
Behalve door PGO's worden ook gegevens voor het NEM ingezameld door de provincies en RWS.

Redactie:

Frank Tillie (EZ), Leo Soldaat (CBS), Ruud Bink (WOT),
Tom van der Meij (CBS)

Eindredactie:

Tom van der Meij (CBS)

Reacties naar:

CBS t.a.v. Tom van der Meij (B6025)
Postbus 24500
2490 HA Den Haag
tel.: 070-3374212 e-mail: tmey@cbs.nl

Vormgeving:

CCN Creatie

Website:

www.Netwerkecologischemonitoring.nl

